

RYSUNEK MAŁEGO DZIECKA

W wolnym czasie dzieci chętnie oddają się jednej z ich ulubionych czynności, jaką jest rysowanie, i jak najbardziej warto je do tego zachęcać. Poniższe kluczowe informacje, dotyczące rozwoju rysunku małego dziecka, pozwolą Państwu ocenić, na jakim poziomie są jego wytwory - czego można oczekiwać (co jest charakterystyczne dla danego wieku) i z czego wynikają swoiste cechy rysunków. Zatem, do dzieła!

1. Rysunki dziecka w wieku 2 lat.

Dziecko rysuje wszystko, co je bezpośrednio dotyczy. Nie przedstawia jednak domu, drzew czy zwierząt, ponieważ na tym etapie życia nie jest w stanie uświadomić sobie rzeczywistości, która je otacza. Na rysunkach przedstawia siebie jako postać ograniczoną w ruchach, jeszcze nieporadną i niesamodzielną. Dziecko chodzi, ale tak naprawdę nie ma świadomości, że chodzi; coś robi, ale nie wie, do czego służą ręce. Nie rozpoznaje funkcji nóg i rąk. Na rysunkach przedstawia głowę i tułów. Czasem zaznacza ręce i nogi, a czasem nie. Postać przypomina poczwarkę. Skupia się na głowie, ponieważ stamtąd wychodzą wszelkie myśli. Rysuje duże uszy, bo w tym okresie bardziej korzysta ze zmysłu słuchu niż wzroku oraz usta, ponieważ następuje u niego gwałtowny rozwój mowy. Na twarzy mogą pojawiać się kółka, oznaczające „poszukiwanie nosa lub oczu”. Liczba nóg może być różna, dwuletnie dziecko nie jest w stanie opanować ich liczby. Ręce natomiast zawsze będą dwie. W toku dalszego rozwoju dziecko zaczyna rysować kółka również na tułowiu, co oznacza poszukiwanie informacji na temat stroju. Dziecko dwuletnie nie ozdobi jeszcze rysunków, nie posługuje się świadomie kolorami. Najchętniej rysuje długopisem lub flamastrem, uzyskując mocną, wyrazistą linię.

2. Rysunki dziecka w wieku 2,5 roku.

W tym okresie dziecko umie już znacznie więcej, a jego rysunku potwierdzają tę umiejętność. Dziecko dostrzega nowe elementy i uwzględnia je na rysunku. Uświadamia sobie, że ręce mają palce, ale nie wie, ile ich jest. Zdaje sobie jednak sprawę z ich dużej liczby, co przedstawia w postaci wielu kresek. Rysuje coraz mniej nóg, ale nadal nie mniej niż trzy. Zaczyna pojawiać się zarys stopy, włosy, nakrycia głowy, brwi.

3. Wczesne rysunki dziecka w wieku 3 lat.

Dziecko w wieku 3 lat już dobrze mówi i chodzi. Nie identyfikuje się z niemowlakiem, ale z osobą w pełni samodzielną i ciekawą świata. W tym czasie dziecko rozwija się przede wszystkim dzięki zmysłowi wzroku – odkrywa kolory, inaczej postrzega siebie, określa swoją płć i miejsce w świecie.

Trzylatek nie rysuje już na tułowiu kółek, które były treściami informującymi o rękach, nogach bądź stroju. Na swoich rysunkach przedstawia ręce, nogi i strój. Postać narysowana jest właściwie, nie zgadza się jedynie liczba palców u rąk, chociaż dziecko wie, ile ma palców. Rysunki trzylatka pokazują, jak ważny jest zmysł wzroku – przedstawia ono duże oczy. Długie ręce oznaczają, że dziecko przywiązuje ogromną wagę do umiejętności manualnych. W tym czasie poznaje również świat za pomocą dotyku, podkreślając tym swoją samodzielność.

W wieku 3 lat dziecko zaczyna używać kolorowych ołówków bądź kredek i wyraźnie przypisuje kolory określonym częściom ciała. Zaczyna nawet „zamalowywać” pewne elementy, a także różnicować stroje.

Dziecko może rysować w taki sposób aż do 3,5 roku życia, stopniowo zamalowując coraz więcej elementów, świadomie poszukując koloru. Zaczyna dostrzegać wokół siebie więcej szczegółów, co widać na jego rysunkach. Umieszcza dwie postacie na jednym rysunku. Zauważa i potrafi różnicować kolory, czyli zwraca uwagę na estetykę. Odczuwa przy tym wyraźną przyjemność z rysowania.

4. Rysunki dziecka w wieku od 3,5 do 4 lat.

Dziecko w tym wieku chce od razu podzielić się tym, co zauważyło, poznało, co sprawiło mu radość. Rysuje domy, pierwsze litery, samochody. Dla dziecka jest to czas zabawy z rówieśnikami, a znajduje to odzwierciedlenie w tym, że rysuje kilka postaci na

jedną kartkę: dwie, lub – częściej – więcej. Nie różnicuje wielkości przedstawianych przez siebie postaci. Jeśli rozwija się prawidłowo, rysuje postaci z uśmiechniętą buzią, kolorowe i na całej kartce.

Oczy przedstawia na przemian: duże i całe zarysowane lub duże i ze źrenicami. Świadczy to o naczelnej roli zmysłu wzroku w tym okresie.

Dziecko bawi się kolorem i z radością stosuje go w swoich rysunkach np. jako ozdoba strojów. Zdobiąc sięga również po różne motywy, np. słońce, drzewa, kwiaty, frędzle.

W tym okresie dziecko zaczyna kształtować swoją wyobraźnię – rysuje wymyślone przez siebie motywy.

Najlepszym środkiem wyrazu jest kolorowy flamaster, kredka lub ołówek (nie farba).

5. Rysunki dziecka w wieku 4 lat.

Dziecko w wieku 4 lat jest już samodzielne. Jego świadomość otaczającej rzeczywistości jest znacznie większa. Na rysunkach chętnie przedstawia wszystko to, co nowego zauważyło, poznało lub co je zaintrygowało. Przedstawia postaci dość pewnie, różnicując je ze względu na płeć czy wielość, rodzaj stroju, a także usytuowanie (z profilu, z tyłu, z przodu). Dziecko rysując swoją głowę na wysokości głowy mamy chce podkreślić swoją identyfikację z nią, chce jej dorównać – wspina się do poziomu matki.

a. Ja i mama

Dziecko w wieku 4 lat utożsamia się z najbliższym otoczeniem. Ponieważ jest blisko związane z matką, najczęściej będzie przedstawiać ją i siebie. W rysunkach zachowa właściwe proporcje wielkości.

b. Ja i otoczenie

Dziecko rysuje dom i kogoś, kto w nim jest oraz nowo poznane przedmioty. Oprócz zapamiętanych liter zaczyna pisać własne. Ręce w tym okresie będzie przedstawiać dwójako: albo kikuty bez dłoni, albo z dłońmi zakończonymi palcami. Nogi mogą być wydłużone – istotna rola nóg w tym okresie.

Potrafi przedstawić postaci z profilu, z tyłu i en face oraz postaci, które coś chwytają. Osoby ukazywane są podczas różnych czynności. Przedstawia na rysunkach kobietę i mężczyznę, wyraźnie różnicując ich stroje.

Dziecko skupia się na kolorowaniu tylko wybranych fragmentów rysunku – najczęściej są to: ubiory postaci, dom albo słońce. Nie zarysowuje jeszcze tła.

6. Wczesne rysunki dziecka w wieku 5 lat.

Dziecko w wieku 5 lat ma pełną świadomość otaczającej je rzeczywistości. Umie obserwować, a swoje spostrzeżenia lubi utrwalać, rysując. Rysunki są bogatsze pod względem koloru i treści. Dziecko nie tylko przedstawia postaci i przedmioty ze swojego najbliższego otoczenia, ale także spoza niego, np. to, co niedawno zobaczyło i zapamiętało.

7. Rysunki dziecka w wieku od 5 do 6 lat – kolor, przestrzeń, postać.

Kolor:

Dziecko w tym wieku rozsmakowuje się w kolorze, bawi się nim. Nawet jeśli nie umie nazywać wszystkich barw, widzi ich wielość w otaczającym je świecie. Przedstawianym postaciom bądź przedmiotom stara się nadawać różne kolory.

Przestrzeń:

Dziecko w tym wieku nie spostrzega trójwymiarowości przestrzeni, więc przedstawia ją płasko. Jest nią albo biała kartka albo zamalowana kredkami bądź flamastrami płaszczyzna. Zarysowuje całe powierzchnie tworząc tło rysunków.

Postać:

Rysunki postaci są dwójakiego rodzaju: rysowane z wyobraźni i rysowane z obserwacji. Postaci narysowane z obserwacji różnią się zasadniczo od rysunków postaci z wyobraźni.

Twarze z natury:

- usta mają dolną i górną wargę,
- oczy mają górną powiekę,
- nos o właściwym kształcie,
- uszy o poprawnie odwzorowanym kształcie,
- głowa – próby poszukiwania odpowiedniego kształtu,

- sylwetka (tułów, ręce, nogi): poprawnie zauważona, przedstawienie tzw. ruchu biernego, np. postać leżąca lub siedząca.

Postaci z wyobraźni:

- kształt głowy: schematyczny – jest to zazwyczaj kółko, niezależnie od tego, czy głowa jest przedstawiona en face, czy z profilu,
- usta: schematyczne – bez zaznaczenia dolnej i górnej wargi, przedstawienie za pomocą linii pojedynczej lub podwójnej albo kółka,
- oczy: zarysowane kółeczka, bez źrenic lub o wydłużonym kształcie ze źrenicami,
- nos: w ujęciu z profilu – jako półkole lub wydłużona litera „u”,
- sylwetka: mimo że dobrze zauważona, to schematyczna i przypominająca lalkę.

8. Rysunki dziecka w wieku 6 lat.

W tym wieku dziecko naprawdę bawi się rysowaniem. Ma dużo do przekazania mówiąc, a jeszcze więcej rysując. Jest jak kronikarz.

Tematyka rysunków:

a) sceny rodzajowe

Dziecko chętnie przebywa w grupie innych dzieci, które przedstawia na rysunkach. Bawi się z rówieśnikami np. lalkami, piłką albo tańcząc; pokazuje sceny z różnych miejsc: cmentarz, wesele, pokój;

b) postaci

Oprócz postaci bawiących się z nim rówieśników, dziecko przedstawia najbliższe mu osoby w różnych sytuacjach. Stosuje różnorodne formy ozdabiania postaci (kolczyki, pierścionki, bransoletki);

c) martwa natura

Pojawiać się będzie w postaci pojedynczych elementów na rysunkach nieprzedstawiających postaci lub przedstawiających postaci, albo też jako kompozycja z wyobraźni – z całkowicie zarysowanym tłem lub bez zarysowanego tła, składająca się z przedmiotów, które dziecko widziało lub które zna.

Dodatkowo:

- rysunki postaci są przedstawione z przodu, z boku, w ujęciu $\frac{3}{4}$ oraz z tyłu,
- nowe ustawienie nóg – w tzw. kontrapoście, czyli jedna noga lekko wysunięta do przodu, a druga nieco zgięta,
- tło w rysunkach jest bardzo kolorowe, nawet przyozdobione różnymi wzorkami,
- pojawia się perspektywa rzędowa.

Na podstawie: Anna Kalbarczyk „Najważniejsze lata, czyli jak rozumieć rysunki małych dzieci. Rozwój osobowości dziecka w wieku od 2 do 6 lat na podstawie jego rysunków” – opracowała Małgorzata Siemiątkowska - pedagog